

Adolfo Zavaroni, *I documenti etruschi*. —
Sherpa, Padova 1996. — 446 str.

Knjigom *I documenti etruschi* Adolfo Zavaroni predstavlja i svoj pogled na etruski jezik, pogled koji je i različit od onoga što je glavna struja u etruskologiji. Zavaroni etruski jezik vidi kao jezik genetski povezan s indoevropskim, i taj se stav vidi po cijeloj knjizi. Na mnogo će mjesta on etruskoj riječi dati značenje drugačije nego bismo ga našli npr. u Massima Pallottina, Ambrosa Josefa Pfiffiga, Maura Cristofanija i drugih.¹ Na razlike on i sam ukazuje, tako da zainteresirani čitatelj dobiva zanimljive podatke zapravo s više strana. U gramatici pak se autor u mnogome slaže s uobičajenim tumačenjima.

U tom, drugačijem smislu, u knjizi se autor bavi nekim fonetičkim pitanjima, onomastikom, interpretacijom raznih tekstova (i manjih i onih dugih) i drugim. Tu su tumačenja dijelova zagrebačke lanene knjige (225–280), tegule iz Capue (281–298), cipusa iz Peruggie (156–173), pločica iz Pyrga (209–224), brončane jetre iz Piacenze (379–389) i dr. Zanimljivo je povezivanje etr. z i s – to autor povezuje s ie. *st*.²

Na kraju knjige jest uobičajeni indeks (420–440), u kojem su riječima i korijenima dodana Zavaronijeva značenja, a mnogima i njegova etimološka tumačenja.

Knjiga je bogata novim idejama i zanimljiva, no teško je reći da bi taj novi indoevropski pristup mogao biti odlučan korak u tumačenju položaja etruskoga jezika među drugim jezicima.³

Alemko Gluhak

¹ Zato se i razlikuje od dvaju jačih neindoevropskih pristupa tumačenju genetskoga položaja etruskoga jezika – nostratičkoga (v. npr. A. Gluhak, *Etruscan vocalism*, *Živa antika* (Skopje) XXIX(1979):2, 213–222) i sinokavkaskoga (v. npr. V. Orël, S. Starostin, *Etruscan as an East Caucasian language*, u zb. *Proto-languages and proto-cultures*, ed. by Vitaly Shevoroshkin, Bochum 1990, 60–67).

² No zanimljivo je da postoji mogućnost etr. z < nostr. c, ć, ç, ċ (koji daju ie. *sK-*, *-s-*), pa onda možda i povezivanje s nostr. č, ċ (a ti daju ie. *st-*, *-s-*). Primjeri za to mogu se vidjeti u mojem članku spomenutu u bilj. 1.

³ Dobar pregled osnovnih podataka o etruskom jeziku hrvatski čitatelj može naći u knjizi katalogu *Pisati etruščanski*, koja je bila izdana uz izložbu toga imena što su ju ostvarili Muzejski prostor i Arheološki muzej iz Zagreba u suradnji s organizatorima izložbe *Scrivere etrusco* u Peruggii, u Zagrebu 27.I–28.II.1986. Tu su i pregledi triju najduljih etruskih tekstova: zagrebačkoga, kapuanskoga i perudanskoga. — Usp. i članke o zagrebačkoj lanenoj knjizi (*Liber linteus Zagrabensis*) u *Vjesniku Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. serija, XIX(1986).